

1943.

DOKUMENTI

PRIPREME ZA OSNIVANJE ZAVNOBiH-a

1.

14. septembar 1943.

IZVOD IZ PISMA POKRAJINSKOG KOMITETA KPJ ZA BOSNU I HERCEGOVINU OBLASNOM KOMITETU KPJ ZA HERCEGOVINU U KOME SE DAJE PREGLED VOJNE I POLITIČKE SITUACIJE U ISTOČNOJ BOSNI I OBAVJEŠTAVA O USLOVIMA ZA FORMIRANJE ZAVNOBiH-a

Druže Uglješa,¹⁾

• • •²⁾

Situacija sjeverno od Spreče razvija se povoljno po nas. Na čitavom terenu između Spreče i Bosne, Drine i Save četnici ne predstavljaju nikakvu ozbiljniju vojničku snagu. Naša XVII divizija (VI i I Majevačka brigada plus Muslimanski bataljon) razjurili su trebavski četnički odred. Dosta boraca se predalo, jedan dio pobjegao je na Vučjak, a jedan dio bježao s Trebave u Posavinu, iz Posavine na Trebavu. Majevički četnici krstare u manjim grupama oko Tobuta i Kiseljaka, zatim u brčanskom srezu i nešto malo u Čađavici. Oni predstavljaju opasnost samo za naše kurire inače bježe čim se pojavi naša veća jedinica.

Razvitak međunarodne situacije djelovao je na naše Muslimane tako da mi slobodno prolazimo kroz Čelić i Koraj, a da i ne govorim o manjim selima, gdje nas dočekuju kao prijatelje. U Muslimanski bataljon (to je začetak Muslimanske brigade) javljaju se Muslimani iz sela ovog kraja, ali još nema masovnog prilaznja Muslimana u Narodno-oslobodilačku vojsku. Kao glavni zadatak među Muslimanima postavili smo: izolacija onih političkih špekulanata među Muslimanima koji se nisu kompromitovali za vrijeme ustaške vlasti, a koji sad nastoje da dočepaju vodstvo u svoje ruke kako bi iskoristili Muslimane u političkim pazarima sa velikosrpskom buržoazijom. Bez toga ne može biti aktivizacije Muslimana u našim redovima. Bez toga oni će da nas simpatišu, ali dalje od toga neće ići. Njima, danas, pomenuti politički špekulanti pune uši ovakvom političkom mudrošću: Muslimani su se prenaglili kad su pošli za ustašama; bojati se da se ne prenaglamo i sad ako bismo pošli sa partizanima.

U Istočnoj Bosni stvorili smo dva nova partizanska odreda: Podrinjsko-semberski i Planinski (oko Han-Pijeska), i obnovili Romanijski i Ozrenski. U projektu je formiranje Posavskog i Trebavskog partizanskog odreda. Čujemo da oko Visokog i Crnog Vrhha ima nekih grupa, ali o tome nemamo nikakav pouzdani izvještaj.

Mi mislimo da je situacija sazrela da se formira Zemaljski AVNO za Bosnu i Hercegovinu, o čemu smo već obavijestili CK. Smatramo da je potrebno izaći pred najšire mase sa našim stavom po pitanju položaja Bosne i Hercegovine u budućoj ravnopravnoj zajednici naroda slavenkog Juga. U okviru opštih demokratskih zahtjeva, dolazi zahtjev autonomije Bosne i Hercegovine. Parolu slobodne i izmirene Bosne i Hercegovine treba odmah popularisati, naročito među srpskim masama. Ideja autonomije bliska je muslimanskim masama, iako naše shvatanje autonomije nema ništa zajedničkog s parolom autonomije bosanskog begovata. Ti treba odmah da nam pošalješ listu kandidata iz Hercegovine za Zemaljsko AVNO za Bosnu i Hercegovinu. Uza svako ime i kratku karakteristiku, budući da mi ljude iz tog kraja manje poznamo. Nastoj svakako da među njima bude koji ugledan Hrvat i koja žena....

(Pečat)

Za PK:
Ročko⁴)

AIRP, S., Zbirka NOR-a, inv. br. 1522, original.

(Pečat sa natpisom: »Komunistička partija Jugoslavije za Bosnu i Hercegovinu – Pokrajinski komitet«.)

*) Danilović.

2) Izostavljen dio teksta (5 redaka) koji se odnosi na rad Pokrajinskog komiteta.

3) Izostavljen dio teksta (31 redak) koji se odnosi na stanje partijske organizacije u istočnoj Bosni, "

4) Rodoljub Colaković.

• 2. " -i. :

14. oktobar 1943.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA POKRAJINSKOG KOMITETA KPJ ZA BOSNU S HERCEGOVINU CENTRALNOM KOMITETU KPJ U KOME SE, PORED OSTALOG, IZVJEŠTAVA I O PREDUZETIM MJERAMA ZA OBRAZOVANJE ZAVNOBiH-ai)

Dragi drugovi.

6. Izvijestili smo vas depešom³) da smatramo, da je sazrela situacija za obrazovanje AVNO za BiH. Mi smo javili Uglješi da odmah pošalje listu kandidata za to tijelo iz Hercegovine⁴). Isto tako pišemo Đuri³) da to pripremi za srednju Bosnu i Krajinu, a mi ovdje spremamo takvu listu za Istočnu Bosnu. Osim toga stvorili smo inicijativni Odbor za formiranje

Oblasnog NOO za Istočnu Bosnu. U taj odbor ući će dr. Vojo Kecmanović ljevak iz Bijeljine, pop Savo Savić iz Šekovića i još nekoliko uglednih ljudi iz tuzlanske oblasti. Javite nam što prije vaše mišljenje po ovoj stvari. . . .⁶⁾

Smrt fašizmu – Sloboda narodu

Za PK,
Ročko

(Pečat)

AIRP, S., Zbirka NOR, inv. br. 1569, original.
(Pečat Pokrajinskog komiteta KPJ za Bosnu i Hercegovinu.)

*) Čitav izvještaj sadrži pet i po gusto kucanih stranica, od kojih se objavljuje samo dio koji se odnosi na ZAVNOBiH.

2) Izostavljen dio teksta (80 redaka) u kome se prikazuju političke prilike u istočnoj Bosni.

3) Navedena depeša nije pronađena.

4) Vidi dokument br. 1.

5) Pucar.

6) Izostavljen dio teksta (205 redaka) koji se odnosi na rad Pokrajinskog komiteta i stanje partijske organizacije u istočnoj Bosni.

3.

[Ribnik], 15. novembra 1943.

OBLASNI KOMITET KPJ ZA BOSANSKU KRAJINU OBAVJEŠTAVA
OKRUŽNE KOMITETE KPJ DA CE SE 23. NOVEMBRA U MRKONJIC
GRADU ODRŽATI SKUPŠTINA ZA IZBOR ZAVNOBiH-a I UPUĆUJE KO
SVE TREBA DA DOĐE KAO DELEGAT NA SKUPŠTINU

Dragi drugovi,

Na 23. novembra¹⁾ poslije podne održaće se skupština za izbor Anti-fašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine, u Mrkonjić Gradu.

Na tu skupštinu treba da dođu svi članovi AVNOJ-a, izabrani na konferenciji u Mrkonjić Gradu,²⁾ svi članovi Oblasnog NOO-a za Bosansku Krajinu, svi članovi okružnih NOO. Ako postoji koji viđeniji i politički ugledan čovjek trebalo bi ga povesti, makar i ne bio u odboru (ukupno sa članovima sreskog odbora može ih biti do 5).

Ovo je stavljeno do znanja okružnim NOO-a, Vaša je dužnost da preko svoje partijske veze osigurate tačno i uredno izvršenje gore pomenutog.

Svaki srez ima jednog člana AVNOJ-a. Isti će biti pozvani posebice.

Uz drugarski pozdrav

Osman³⁾

(Pečat)

AIRP, S., Zbirka NOR, inv. br. 1740, original.

U gornjem desnom uglu dopisano rukopisom, ćirilicom: »Obavijestili srećke kom.[itete] 18. XI 1943«.

(Pečat sa natpisom, ćirilicom: »Oblasni komitet KPJ za Bos. Krajinu«.)

¹⁾ Datum je naveden pogrešno. Provjerom nije bilo moguće utvrditi da je skupštinna za izbor ZAVNOBiH-a bila prvobitno zakazana za 23. novembar 1943. g. Slijedeći dokument (dok. br. 4), dopis Okružnog komiteta KPJ Drvar od 15. novembra 1943, upućen Sreskom komitetu KPJ Bosanski Petrovac, za koji se osnovano pretpostavlja da je rađen na osnovu obavještenja Oblasnog komiteta KPJ za Bosansku krajinu, navodi 25. novembar kao datum održavanja skupštine.

²⁾ Konferencija je održana 26. septembra 1943. u Mrkonjić-Gradu. Na konferenciji je izabran Oblasni narodnooslobodilački odbor za Bosansku krajinu i izabrani vijećnici AVNOJ-a iz Bosanske krajine (v. Zbornik VII, tom IV, knj. 19, dok. 50, str. 182).

³⁾ Karabegović.

4.

15. novembar 1943.

OKRUŽNI KOMITET KPJ ZA DRVARSKI OKRUG OBAVJEŠTAVA SRESKI KOMITET KPJ BOSANSKI PETROVAC DA CE SE 25. NOVEMBRA 1943. ODRŽATI U MRKONJIC-GRADU ZASJEDANJE ZAVNOBiH-a I TRAZI DA SE IZVRŠE PRIPREME ZA ODLAZAK DELEGATA SA OKRUGA KOJI CE SE OKUPITI U BOSANSKOM PETROVCU

23. novembra održaće se u Mrkonjiću zasjedanje Zemaljskog Antifašističkog Vijeća NO za Bosnu i Hercegovinu, pa je potrebno, s obzirom na važnost ovoga zasjedanja, da se odmah izvrše pripreme za odlazak delegata sa našeg okruga, koji će prisustvovati na vjećanjima. Kao delegati treba da pođu: članovi Antifašističkog vijeća NO Jugoslavije, članovi Oblasnog NOO i članovi Okružnog NOO sa našeg okruga. Sve ove drugove treba obavjestiti da budu 22 ov. mj. u Petrovcu, gdje će biti skup svih delegata i odakle će se krenuti na određeno mjesto. Ne treba saopštavati gdje (u kom,mjestu) i kada će [se] održati zasjedanje. To treba, iz razumljivih razloga, da ostane u tajnosti i samo vama poznato.

S obzirom na veliku važnost ovoga zasjedanja, naglašavamo vašu odgovornost za organizaciju ovoga posla. Nužno je da se obavještavanje izvrši na vrijeme, da se organizuje prevoz drugova i da se u potpunosti

obezbjedi odlazak svih delegata, naročito iz udaljenijih srezova (Bihać i Grahovo). Po ovom pitanju, preko sreskih NOO morate se najozbiljnije založiti, kako se ni u kom slučaju ne bi desilo da delegati iz nekih mjesta zakasne.

Pošto se sakupe u Petrovcu, delegati će 23 novembra krenuti u mjesto zasjedanja. Ovdje još jedanput naglašavamo tajnost priprema za ovaj sastanak. U pogledu delegata važi to isto, samo će se pozvati neodložno u određeno vrijeme u Petrovac.

Sreski komitet u Petrovcu pomoći će organizovanje smještaja delegata, koji će stići 22 o. m. u Petrovac.

Ukoliko bude eventualnih promjena u pogledu dana zasjedanja, mi ćemo vas o tome hitno obavijestiti, kako bi to uzeli u obzir prilikom odlaska delegata.

Vojo¹⁾

P. S. Za delegate treba pripremiti, preko Sr.feskog] NOO spavanje i hranu; njih će biti oko 30. Pošto ću 18 o. mj. biti tamo, mogli bi oko 19 održati sastanak vašeg komiteta.

Pismo za Bihać uputiti *hitno po specijalnom* kuriru u Teočak, gdje je izgleda sjedište SK, inače dalje u Hrgar. Ovo shvatite najozbiljnije.

AIRP. S., Zbirka NOR, inv. br. 1755, original.

¹⁾ Kreco.